

ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਬਨਾਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਹਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਆਪਣੀ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤ ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਉੱਚੀ ਧੁਨੀ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਦ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਚੌਕੀਆਂ, ਝੰਡਿਆਂ ਤੇ ਬੁੰਗਿਆਂ ਦੇ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਕ ਮੰਗ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਦਾਤਾਰ ਕੋਲੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਦਾਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਦਰ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹਟਕਿਆ ਜਾਂ ਵਰਜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਬੀਰ ਜਿਹ ਦਰ ਆਵਤ ਜਾਤਿਆਹੁ ਹਟਕੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥ (1367) ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਣ ਉਥੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਮੁੱਢਲੇ ਪੰਥਕ ਅਸੂਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਹਰ ਬਾਲਗ ਦੀ ਇਕ ਵੋਟ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ-ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਤੇ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਲਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤ੍ਰ ਛਾਇਆ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣਦੇ ਅਕਾਲੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਮਿੰਨੀ ਸਕਰਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਤੇ

ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਇਥੇ ਤੱਕ ਐਨਾਉਂਸਮੈਂਟਾਂ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਹੁਣ 'ਅੱਖੀਆਂ ਸੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੇ ਵਾਲਾ' ਗਾਣਾ ਆਏਗਾ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਧਾੜਵੀ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋਣ ਪਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਣਨ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਦੋਸਤਾਂ, ਮਿੱਤਰਾਂ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਕ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਆਸ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

**ਲਬੋਂ ਪੇਰੰਗ ਉਲਫ਼ਤ ਕੇ, ਭਰੇ ਹੈਂ ਦਿਲ ਕਦੁਰਤ ਸੇ।
ਖੁਦਾ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਖੁਦਾ ਸੇ ਕੌਨ ਡਰਤਾ ਹੈ?**

ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੀ ਚਿਰੋਕਣੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦਾ ਤਰਮੀਮੀ ਖਰੜੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੀ ਮੱਦ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਈ। ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਗ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ, ਕਾਰਣ ਅਤੇ ਨਿਦਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪੰਥ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਵੇ ਪੰਥ ਦੀ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ

ਆ ਰਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫ਼ਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰ ਕੇਵਲ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਹਿਜਧਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਅਕੱਟ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਦੂਰਚਾਰ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਤਸ਼ੱਦਦ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਹੰਢਾਈਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹਨ ਜਦੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਹੈ, ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਰੱਛਿਆ ਰਿਆਇਤ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਕ ਮੰਗ ਹਰ ਸਿੱਖ ਹੋਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਦਾਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਸਹੀ ਮਾਇਨੇ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਜੋ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੱਖਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਾ ਆਵੇ ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 28 ਜਨਵਰੀ, 1931 ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਨਰਲ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ ਵਿੱਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ,

ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਆਦਿ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਹਿਕੀਕਾਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਤ੍ਰਿਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਜਨਰਲ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ 28 ਫਰਵਰੀ, 1931)

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦਾ ਕੀ ਸੰਕਲਪ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਬਣਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਲਈ ਵੀ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਕੇਸ ਸਾਬਿਤ ਰੱਖਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਜੋ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ 1981 ਵਾਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਨਾ 137 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ-

‘ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ, ਜੋ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕੱਛ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੀ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਿਨਾ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਬਹੁਤ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਹਨ। ਜੋ ਸਿੰਘ, ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੋਂ ਅਵਾਣ ਹਨ।’

ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਪੰਨਾ 693 'ਤੇ ਇਕ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਦਾਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਕਾ-ਵਾਜਬਲਅਰਜ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ-

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਤੇਰੇ ਸਿੱਖ ਜੋ ਹੈਸਾਂ, ਸੋ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮਰਨੇ ਉਪਰ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਮ ਭੱਦਣ ਜੋ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਗੀਤ ਸੀ ਸੋ ਕਰਦੇ ਹੈਸਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਆਖਦੇ ਹਨ-ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਰਤਾਇਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਗੀਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਿਵੇਂ ਹੁਕਮ ਹੋਵੈ। ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ, ਖਾਸ ਤਸਖਤ ਹੋਏ-ਭੱਦਣ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਹੋਰ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਮ ਕਰਤੂਤ ਜੈਸੀ ਦੇਸ ਕਾਲ ਹੋਵੈ, ਤਿਵੈਂ ਕਰਕੇ ਬਖਸ਼ਾਇ ਲੈਣਾ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਵਕਤ ਜੰਝੂ ਪਾਵਣੇ ਦੇ ਅਸੀਂ ਪੁੜ੍ਹ ਨੂੰ ਉਸਤਰੇ ਨਾਲ ਭੱਦ ਕਰਾਂਵਦੇ ਸਾਂ, ਹੁਣ ਜਿਵੇਂ ਹੁਕਮ ਹੋਵੈ ਤਿਵੈਂ ਕੀਚੈ, ਰੁਕਮ ਤੇ ਖਾਸ ਦਸਤਖਤ ਹੋਏ-ਜੋ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੇ ਬੇਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਹੁਣ ਦੇਣੀ।

ਤਨਖਾਹਨਾਮਾ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਭਾਈ ਚਉਪਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਛਿੱਬਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੰਕਿਤ ਹੈ-ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਹੋਇਕੈ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਰੋਮ ਲੁਹਾਏ, ਸੋ ਭੀ ਤਨਖਾਹੀਆ।...ਜੋ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੋਇ ਕੈ, ਬੇਟੇ ਕਤਰੂ (ਕੇਸ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ) ਰੱਖੇ, ਸੋ ਤਨਖਾਹੀਆ।

ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਤਲਖ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਵਾਏ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਹੀ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਦਾਦਾ ਚੇਲਾ ਰਾਮ ਜੀ ਜੋ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਪੂਜਾ ਰੋਡ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਨਿਰਗੁਣੀਆਰਾ ਆਸ਼ਰਮ ਦਾ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਾਮਕਰਣ ਹੋ ਕੇ ਬੋਰਡ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਯੋਗ ਮੰਦਿਰ ਹੈ।'

ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ 31 ਮਾਰਚ, 1973 ਨੂੰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਮਤਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮਤੇ ਮੁਤਾਬਿਕ-

“ਸਾਲ 1925 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ (ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ) ਉੱਤੇ ਪੂਰੇ ਉਤਰਦੇ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਗਿਣਤੇ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੈਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਨਾਮ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਲਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵੋਟਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਹ ਜਨਰਲ ਸਮਾਗਮ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਤਰਮੀਮਾਂ

ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਵੋਟਰ ਬਣ ਸਕਣ।

ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਕੇਸ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਪਤਿਤ ਤੇ ਨਾਮਧਰੀਕ ਸਿੱਖ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਵੋਟਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਰੋਕ ਧਾਮ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤਰਮੀਮ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਰੋਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਤਿਤ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਅਜਿਹੀ ਚੈਕਿੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਈ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਕੁਰਹਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।”

ਇੰਨ ਬਿਨ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ *A HISTORY OF THE SIKH* ਦੇ ਪੰਨਾ 305 'ਤੇ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

.....It proves that the sence of belonging to the Sikh community requires both the belief in the teachings of the Adi Granth and the observance of the Khalsa tradition initiated by Guru Gobind Singh; and that there is no such thing as a clean-shaven Sikhs-he is simply a Hindu believing in Sikhism.

[.....ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵਨ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ-ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਮਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਹੈ।]

ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 308 'ਤੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

The absorption of the sahajdhari

Sikhs into the Hindu fold adds weight to the argument that there is no such thing as a clean-shaven Sikh. At one time sahadhari Sikhism was-as the meaning of the word signified, "those who take time"-the halfway house to the hirsute (keshadhari) form of Khalsa Sikhism. Now the process is reversed, and it has become a halfway house to Hinduism.

ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਵਿੱਚ ਜਜ਼ਬ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵਨ' ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ 'ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ (hirsute) 'ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਰੂਪ' ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ'-ਯਾਨਿ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਅਮਲ ਉਲਟੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅੱਧ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਕਿਰਦਾਰ, ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਗੰਮੀ ਕਲਾ ਤੇ ਅਲੌਕਿਕ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ 1971 ਵਿੱਚ 'ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ', 1971 ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਦੋਹਾਧਾਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਜਾਂ ਮੁੰਨਣ ਵਾਲਾ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਪਤਿਤ apostate ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਜਾਂ ਦਾਲਮ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਪਤਿਤਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਬਣੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਤਾਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੋਟਰ ਕਣਨ ਜਾਂ ਨਾ ਬਣਨੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿੱਖ-ਮੁਸਲਿਮ-ਈਸਾਈ-ਨਾਸਤਿਕ ਏਕਤਾ ਲਈ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ?

ਇਕ ਹੋਰ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਤਿਤਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾ ਕੱਢੋਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਜਾਏਗੀ। ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਖੁਦ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਿੱਖ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਹਨ ਤਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਚਾਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਛੋਟ ਦੇ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਂਭੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ। ਦਰਅਸਲ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਪਤਿਤਾਂ ਜਾਂ ਗੈਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਬਣਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਦਾਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਤੋਂ ਖੋਹਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਕੇਸ ਕਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਪਾਧੀਆਂ, ਸਿਰਗੁੰਮ, ਸਿਰਘੱਸਾ, ਪਤਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਕੂਲਾਂ, ਫ਼ੌਜ, ਪੁਲਿਸ, ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤਾਂ, ਰਾਜਿਆਂ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਵੀ ਪਤਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਚ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਤਿਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾੜਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਤੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਣਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ-

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਰਕਾਰ ਹਿੰਦ ਪਰ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਲਈ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਾਭਾ, ਜੀਂਦ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਕਲਸੀਆ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਪਰ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਹੀਨ ਤੇ ਗੈਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਤਖ਼ਤ ਨਸ਼ੀਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਨਸ਼ੀਨ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਪਤਿਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੇ। (ਜਨਰਲ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ 10 ਮਾਰਚ, 1938)

ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੋਈ ਪਤਿਤ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ ਪੰਥ ਪਾਸ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ ਅੰਤ੍ਰਿਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਸਿਬ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (ਜਨਰਲ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ 12 ਫਰਵਰੀ, 1940)

ਫਿਰ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਹ ਜਨਰਲ ਸਮਾਗਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਕਮਾ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਫੂਲਜ਼ ਆਫ਼ ਕੰਡਕਟ (ਸਿੱਖੀ ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ) ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਬਜ਼ਰਵ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਮਹਿਕਮਾ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਚੰਗੇ ਪੁਲਿਸ ਮੈਨ ਵੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। (ਜਨਰਲ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ 26 ਅਕਤੂਬਰ, 1941)

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਹ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਦਰਗਾਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾੜ੍ਹੇ ਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖੀ ਚੱਲਣ ਉੱਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਧਾਮ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੱਖ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਕਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਰਗਾਹ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। (ਜਨਰਲ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ 10 ਮਾਰਚ, 1945)

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਹ ਜਨਰਲ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਉੱਚਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਨਾਮ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਤੇ ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਰਹੁ-ਗੀਤੀ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਤੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸੱਚੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਣ।

ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ

ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਨਿਰਭਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ, ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ 'ਤੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਗਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੱਚੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸਪਿਰਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸੈਫੂਲਰ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ਼ੇਰਿ-ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਹਰ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਲਈ ਕੇਸ ਦਾੜ੍ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਅਫ਼ਸਰ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦਾ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਤੇ ਢਿਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਢਿਲ ਦੂਰ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ।
(ਜਨਰਲ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ 13 ਮਾਰਚ, 1965)

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਕਾਇਦਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਰਚ 1849 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਧੀਨ ਲਿਆ। 1859 ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਪਰ 15 ਸਤੰਬਰ, 1859 ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪਰਚਾ ਦਸਤੂਰਲ-ਅਮਲ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿੱਖ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਮੰਦੀ ਨਾਲ ਤੋਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਮਲਕੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਚੇਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਮੂਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੈ, ਪੁਜਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਪਣਾ ਮਿਹਨਤਨਾ ਉਜਰਤ ਵਜੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਹੱਕ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੀ ਮੱਦ ਨੂੰ ਐਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਲਬੱਤਾ ਸਹੀ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋ-ਆਪਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

